

نیم‌نگاهی به پیشینه استانداران آذربایجان شرقی

خطه آذربایجان در تاریخ معاصر، بزرگانی چون امیرکبیر، قائم مقام و مصدق را به خود دیده است و با آغاز دولت تدبیر و امید مردم آن همچنان منتظرند تا ببینند که کلید روحانی چه کسی را به عنوان دوازدهمین استاندار آذربایجان شرقی از صندوقچه دولت یازدهم بیرون می‌آورد.

چه کسی از صندوقچه دولت روحانی بیرون می‌آید

خطه آذربایجان در تاریخ معاصر، بزرگانی چون امیرکبیر، قائم مقام و مصدق را به خود دیده است و با آغاز دولت تدبیر و امید مردم آن همچنان منتظرند تا ببینند که کلید روحانی چه کسی را به عنوان دوازدهمین استاندار آذربایجان شرقی از صندوقچه دولت یازدهم بیرون می‌آورد.

به گزارش **خبرگزاری فارس** از تبریز، استان آذربایجان شرقی بی‌گمان یکی از حساس‌ترین استان‌های کشور است که در کانون توجه دولتمردان و سیاستمداران قرار دارد.

در شرح و البیان و استانداران پیشین آذربایجان و با مطالعه و کاوش درباره چگونگی انتصاب و اقتضای دوران ماموریت و البیان، استانداران می‌توان ویژگی‌های آنها را بنا به مقتضای زمانی در 6 فصل و مقطع تاریخی از اوان سلسله قاجار تا تاریخ 1378 مورد مطالعه قرار دهیم.

1- از سال 1324 هجری شمسی برابر 1228 هجری شمسی تاریخ جلوس ناصرالدین شاه به تخت سلطنت تا سال 1285 هجری شمسی آغاز صدور فرمان مشروطیت به دست مظفرالدین شاه قاجار در این دوران تبریز ولیعهد نشین بود.

استانداری و یا شخصیتی به نام استاندار در میان نبود بلکه ولیعهد از افرادی از اولاد یا بستگان و افراد سلاطین قاجار را بعنوان فرمانروا، بیگلر بیکی یا پیشکار بر می‌گزید. بطور کلی در زمان ناصرالدین شاه تبریز ولیعهد نشین بود که ولیعهدها سمت حاکم تبریز را نیز داشتند. اسامی این حاکمان عبارتند از:

- نائب السطنه عباس میرزا
- فریدون میرزا
- قهرمان میرزا
- بهمن میرزا
- حشمت الدوله حمزه میرزا
- نصرت الدوله
- ناصرالدین میرزا
- رکن الدوله
- مظفرالدین میرزا
- موالدوله
- عزیز خان
- میرزا احمد منش باشی

2- از آغاز صدور فرمان مشروطیت (1285 ه . ش) تا کودتای سوم اسفند 1299 شمسی پس از کودتای محمدعلی میرزا شاه قاجار و دوره استبداد صغیر قیام مسلحانه مردم تبریز به رهبری مرکز غیبی و فرماندهی سردارانی چون ستارخان به پیروزی نزدیک می‌شد دولت استعماری انگلیس از ترس تعمیق انقلاب و گسترش آن به سایر مناطق روسیه تزاری را تحریک نمود که قوای خود را وارد آذربایجان کند در این دوران که در آذربایجان مثل سپهسالار، عین الدوله، فخرالسلطنه، تنکابنی و شجاع الدوله‌ها از طریق دولت روس گماشته می‌شدند عملاً حافظ منافع شرق و غرب و اعضا یا طرفداران سازمان فراماسونری بودند.

3- از آغاز حکومت کودتاگران سوم اسفند تا سقوط رضا شاه شهریور 1320 شمسی: و البیان و استانداران این دوران اکثراً افرادی منفور همچون مستوفی و یا افراد تحمیل شده از طرف وزارت جنگ بودند و استانداران عملاً با توجه به مقتضیات حاکم عاری از قدرت و کفایت بودند.

4- از سال 1320 تا 21 آذر 1325 آذربایجان عملاً در اشغال روس‌ها قرار گرفته و پیوسته دستخوش سیاست‌ها و دست‌اندازی‌های حزب توده و فدائیان و دموکرات‌ها بود در این فاصله آذربایجان مدت‌ها بی‌سرپرست ماند.

5- آغاز پادشاهی منفور محمدرضا پهلوی استانداران دوره سلطنت محمدرضا پهلوی اکثراً ماسونیک یا وابسته به کابینه‌های طرفداران انگلیس و آمریکا و مجری سیاست عمومی دولت‌های وقت در استان بودند امثال دولت‌های ماسونیک - محمدعلی فروغی - علی سهیلی - احمد قوام - محمد ساعد - بیات - حکیمی - صدر - علی منصور - محمد مصدق - فضل‌الله زاهدی - منوچهر اقبال - جعفر شریف‌امامی - علی‌امین - اسدالله علم - حسنعلی منصور - هویدا و...

استانداران آذربایجان شرقی بعد از انقلاب

در عصر انقلاب اسلامی استانداران انقلابی و تلاشگر و میهن‌پرست و متدین و پیروان حضرت امام و ولایت فقیه قدم به عرصه نهادند و شمع فروخته ایران را در هر خطه برافروختند.

خطه آذربایجان در تاریخ معاصر، بزرگانی چون امیرکبیر، قائم مقام و مصدق را به خود دیده است

همه استانداران آذربایجان شرقی

در بیان اهمیت سیاسی آذربایجان همین نکته کافی است که تبریز از زمان صدارت ناصرالدین شاه تا آغاز صدور فرمان مشروطیت ولیعهدنشین بود و والیان و استانداران سرشناسی مانند امیرکبیر، قائم مقام فراهانی، امیرنظام گروسی را در عصر قجر به خود دیده است.

همچنین افرادی مانند فضل‌الله زاهدی، منوچهر اقبال، جعفر شریف‌امامی، علی امینی، اسدالله علم، حسنعلی منصور و هویدا نیز که اغلبشان وابسته به کابینه‌های طرفداران انگلیس و آمریکا و مجری سیاست عمومی دولت‌های وقت در استان بودند در دوران پهلوی بر کرسی استانداری آذربایجان تکیه زده‌اند.

اما در عصر پر طلوع انقلاب اسلامی استانداران انقلابی، تلاشگر، میهن پرست، متدین و پیرو حضرت امام(ره) و ولایت فقیه در آذربایجان شرقی قدم به عرصه نهادند که شمع افروخته انقلاب را شعله‌ور ساخته و با خدماتشان منشاء اثر فراوان در این خطه شدند.

رحمت‌الله مقدم مراغه‌ای

رحمت‌الله مقدم مراغه‌ای از اسلاف خانواده‌ای بود که از صدر مشروطیت به جاه و مقامی رسیده بودند و آجودان باش‌ها و حکمرانان و امرای لشگری از این خانواده برخاسته بود. نامبرده از تاریخ ششم اسفند سال 57 با حکم احمد صدر حاج سید جواد وزیر کشور وقت به سمت استانداری آذربایجان شرقی منصوب شد.

در زمان او تبریز در آتش مبارزات و کشمکش‌ها، قیام‌ها و اعتصابات شعله می‌کشید و به هر بهانه کوچک گروهی علم به دست در خیابان‌ها با شعارهای گوناگون راهپیمایی می‌کردند.

وی در جلسات مکرر و در برنامه‌های تلویزیونی برای آرام ساختن مردم و ایجاد آرامش و امنیت تلاش می‌ورزید ولی طغیان مردم و تلاطم امواج این دریای خروشان فراتر از آن بود که او بتواند به آن فائق آید و لاجرم در نوزدهم خرداد سال 58 استعفا کرد.

نکته جالب توجه اینکه از بین استانداران بعد از انقلاب اسلامی، عکس رحمت‌الله مقدم مراغه‌ای در تالار بزرگ کاخ استانداری آذربایجان شرقی، نصب نشده که دلیل آن فعالیت‌ها و مواضع مغایر با اهداف نظام توسط وی بوده است.

نورالدین وحید غروی

به دنبال استعفای مقدم مراغه‌ای در تاریخ بیست و ششم خرداد سال 58 نورالدین وحید غروی با حکم احمد صدراعظم سیدجواد وزیر کشور وقت به سمت استانداری آذربایجان شرقی منصوب شد.

در زمان استانداری او تبریز وضع آشفته‌ای داشت؛ سازمان‌های دولتی و خود استانداری در آنچنان وضعیت و ثبات و نظامی نبودند. در زمان غروی تلویزیون به دست عده‌ای که بعداً به اعدام محکوم شدند برای مدتی کوتاه تسخیر شد.

در زمان غروی برای تهیه آذوقه مردم با ترکیه قرارداد بسته شد و جاده ترانزیت به حمل گوشت مواد غذایی، نفت و... اختصاص یافت. کمبود سوخت زمستانی در آن سال مزید به علت شده بود و مردم در پمپ بنزین‌ها سر می‌شکستند.

انتخابات اولین دوره مجلس شورای اسلامی در زمان استانداری غروی برگزار شد و در تاریخ بیست و نهم مهر سال 59 استعفا کرد و استعفای او از طرف مهدوی‌کنی وزیر وقت کشور پذیرفته شد.

محمدعلی نژاد سارخانی

نامبرده که سابقه فرمانداری تبریز و نمایندگی مردم تبریز در دوره اول انتخابات مجلس را داشت از تاریخ بیست و نهم مهر 59 با ابلاغ مهدوی‌کنی وزیر وقت کشور به سمت استانداری آذربایجان شرقی منصوب شد.

علی‌نژاد سارخانی در تاریخ سوم خرداد سال 60 استعفا کرد و از سمت استانداری کنار رفت ولی در دوره چهارم انتخابات مجلس با رای قاطع، تهمه به مجلس راه یافت.

حسین طاهری

حسین طاهری قبل از انتصاب به سمت استانداری عضو کادر علمی دانشگاه علم و صنعت ایران بود.

نامبرده در تاریخ چهارم اردیبهشت سال 60 از طرف آیت‌الله مهدوی‌کنی وزیر وقت کشور به سمت استانداری آذربایجان شرقی منصوب شد.

طاهری در تاریخ نوزدهم دی سال 62 از سمت استانداری آذربایجان شرقی استعفا کرد و از همین تاریخ به سمت استاندار تهران منصوب شد.

امیر عابدینی

در تاریخ نوزدهم بهمن سال 62 با حکم ناطق نوری وزیر وقت کشور از استانداری لرستان خداحافظی کرد و به استانداری آذربایجان شرقی منصوب شد.

عابدینی در تاریخ بیست و دوم اردیبهشت سال 66 هنگام آغاز سومین دوره مجلس شورای اسلامی استعفا کرد و از آذربایجان شرقی رفت. او بیشترین مدت زمان استانداری در آذربایجان شرقی را تجربه کرد و در زمان حاضر مدیرعامل باشگاه فرهنگی ورزشی داماش گیلان است.

اکبر پرهیزکار

اکبر پرهیزکار در تاریخ سوم آذر 66 از طرف سیدعلی اکبر محتشمی وزیر وقت کشور به سمت استانداری آذربایجان شرقی منصوب و مشغول به کار شد.

خدمات پرهیزکار به عنوان استاندار در تاریخ هشتم مرداد سال 71 خاتمه پذیرفت و به سمت رئیس امور شهرداری‌های کشور عازم تهران شد.

استانداران 2 دهه گذشته آذربایجان شرقی

علی عبدالعلی‌زاده، یحیی محمدزاده، محمدعلی سبحان‌الهی و محمدکاظم معمارزاده و احمد علیرضاییگی اسامی استانداران بعدی آذربایجان شرقی است.

حال مردم آذربایجان شرقی در روزهای گذشته منتظر هستند ببینند دوازدهمین استاندار آذربایجان شرقی چه کسی خواهد بود. با آغاز به کار رسمی دولت تدبیر و امید، و معرفی وزرای کابینه یازدهم اکنون فاز سوم تغییر مدیریت‌ها به سطح استانداران رسیده است. بعد از مشخص شدن رئیس‌جمهور و کابینه وزیران، اکنون کشتی حدس و گمان به ساحل استانداری‌ها رسیده تا با لنگر انداختن بر ساحل این پست حساس مدیریتی، کلید امور اجرایی استان‌ها را به دست افرادی جدید بسپارند. استان آذربایجان شرقی بی‌گمان یکی از حساس‌ترین استان‌های کشور است که در کنار استان‌هایی مانند تهران، خراسان رضوی، اصفهان و فارس در کانون توجه دولتمردان و سیاستمداران قرار دارد. چرا که فرد انتخاب شده برای عالی‌ترین مقام اجرایی این استان برای حداقل یک دوره چهار ساله مجموعه استراتژی‌ها و برنامه‌های استانی و چه بسا منطقه‌ای را تدوین و اجرا خواهد کرد.

=====

گزارش از مریم عباسی